

einmal...» (з нім. «Одного разу...») до вище згаданих технік додаються чвертьтони та мікротони (наприклад, 1/3 тону). Мультифоніки, фрулато та глісандо також використані у Квінтеті для гобоя, кларнета, валторни, фагота і фортепіано, у *“Fieberphantasie”* (з нім. «Несамовита фантазія» або «Шалена фантазія») для бас-кларнета, струнного квартету та фортепіано, а також у «Баварсько-вавилонському марші» (нім. *“Bayerisch-babylonische Marsch”*) із циклу «Циркові танці», який є сміливою пародією на «Баварський марш дефіляд» військового музиканта Адольфа Шерцера.

У п'єсах для кларнета і фортепіано *“Fünf Bruchstücke”* (нім. «П'ять фрагментів» чи «П'ять осколків») Й. Відман використовує як звуковий ефект шум від натискання клапанів. У «Легких етюдах» (нім. *“Lichtstudie I-VI”*) для скрипки, альту, акордеона, кларнета і оркестру складним завданням для виконавця стануть мікротони (наприклад, 1/3 чи 2/3 тона), гра вказаних нот «повітрям» без вібрування тростини або ж спів через інструмент звуками «і» та «у», і нарешті останньою перепоною стане слеп.

Йорг Відман перетворює традиційні техніки на прийоми, що використовуються лише заради виразного ефекту, саме так у *“Sphinxensprüche und Rätselkanons”* (з нім. «Заклинання Сфінкса та канони загадок») для кларнета, сопрано і фортепіано використане подвійне стакато. Відман-кларнетист багато виступає країнами світу, тому розширює репертуар творами для виконання соло та з оркестром. Шукачам «пригод» у світі технічних та звукових можливостей кларнета будуть цікаві композиції для кларнета з оркестром *«Echo-Fragmente»* (нім. «Уламки відлуння») або для кларнета соло *«Drei Schattentaenze»* (нім. «Три танці з тінями»). Серед найвідоміших творів митця — Фантазія для кларнета соло та Елегія для кларнета з оркестром.

Кларнетове мистецтво сьогодення вимагає від виконавців не зупинятися на традиційних способах звукодобування. Композиторський доробок та виконавське мистецтво (записи сольних виступів, з оркестром і в ансамблі з відомими колегами) Йорга Відмана можуть служити кларнетисту-початківцю настільною книгою, вичерпним посібником з розширеної сучасної техніки гри на кларнеті.

С. Юрова

**«МЕБЛЕВА МУЗИКА» ЕРИКА САТІ
ЯК ДЕТЕРМІНАЦІЯ СУЧАСНОЇ ФОНОВОЇ МУЗИКИ**

S. Yurova

**“THE FURNITURE MUSIC” BY ERIK SATIE
AS A DETERMINATION OF MODERN BACKGROUND MUSIC**

Сьогодні одним із найпопулярніших музичних стилів Франції (як і в усьому світі) є «легке слухання» (також відоме як “ambient”, “new age”) — це нова трансформація фонові музики, яку створював Ерік Саті ще сто років тому. У своїй творчості композитор намагався зробити музику повсякденною та декоративною, звільненою від хибної експресії, звучання та значення. Його пристрасть до повсякденності проявлялася у використанні жанрових моделей хоралу, ноктюрну, вальсу, сарабанди, прелюду, кадрили тощо. У подальшому саме такий жанровий принцип надихав Е. Саті на створення фонові музики.

Загалом, фонова музика виникла від уваги до оточуючого звукового середовища, його відтворення та прагнення «писати музичний клімат» (створювати особливу музичну атмосферу). Е. Саті відзначав, що потрібно навчитися створювати «музичну декорацію», або, інакше кажучи, писати «музику-шпалери» як найбільш абстрактний і загальний контекст музичного впливу, щоб очистити слухову свідомість від упередженості і переважаності значеннями, які заважають розпізнавати звукові знаки і шум навколишнього середовища, та можуть сприйматися як звичайні або незначущі. Музика може створити абстрактний контекст, що допоможе розпізнати їх як символи зі своїм унікальним значенням у зовнішньому світі. Це відкриття Е. Саті згодом стане актуальним для видатних композиторів ХХ століття Джона Кейджа і Карлгайнца Штокгаузена. Останній, піонер музики ембієнт, через шістьдесят років напише твір “Klangenvironments”, що буквально означає «звукові оточення» або «нарколітичне звукове середовище», продовжуючи тим самим пошуки Е. Саті. Дж. Кейдж у своїй творчості також експериментував з використанням «випадковостей» та випадкових елементів (це було основним принципом композитора), що можна розцінювати як віддзеркалення ексцентричного підходу Е. Саті до композиції. Обидва послідовники були зацікавлені у використанні незвичних звукових образів у своїй музиці, що вказує на певну паралель між їх творчістю та творчістю Е. Саті. Таким чином, можна сказати, що Джон Кейдж і Карлгайнц Штокгаузен успадкували деякі ідеї та концепції Е. Саті й втілили їх у власній музичній творчості.

Ерік Саті безперечно стояв біля витоків «музики як частини інтер'єру» або «фонові музики», яку пізніше назвуть «ембієнт». Його творчість стане основою для подальшого розвитку мінімалізму та інших музичних напрямів, зокрема, таких як лаунж.

Але, насправді, не всю музику Е. Саті можна віднести до категорії «меблевої (фонові) музики». Цей термін точно описує лише декілька його творів: “Trois Gymnopédies”, “Gnossiennes”, а також “Musique d'ameublement”.

Говорячи про сучасний музичний простір, треба відмітити, що існує цілий альбом, присвячений творчості Еріка Саті, а саме — «Музика з будинку з чотирма димоходами» (англ. “the House With Four Chimneys”) гурту Eddy & the Esotériques. Цей альбом складається з аранжувань творів Е. Саті, які виконуються на різних інструментах, таких як гітара, скрипка, флейта, гобой та акордеон. Альбом включає в себе виконання різних творів композитора, які можуть зачарувати слухача своєю непересічною музичною якістю.

Е. Саті був пророком у своїй творчості, передбачаючи основні напрями розвитку музичного мистецтва протягом наступних 50 років. Усі ці аспекти демонструють значущість та вплив творчості Еріка Саті на сучасне музичне мистецтво. Він залишається одним з найвидатніших композиторів ХХ століття, чії ідеї й досі продовжують надихати музикантів усього світу.